

УДК 378.046.4(051):614.253.1/.2

ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО БОЛОНСЬКОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-ЕПІДЕМІОЛОГІВ

Проф. І. С. Кратенко, доц. А. П. Подаваленко, д-р мед. наук Т. О. Чумаченко*

**Харківська медична академія післядипломної освіти,
Харківський національний медичний університет***

Представлений досвід проведення циклу післядипломного дистанційного тематичного удосконалення лікарів з питань вакцинації. Проведення такого циклу дозволяє реалізувати систему оцінювання різних видів діяльності лікаря за умов кредитно-модульного навчання, відповідно до якого лікарі одержують певну кількість балів, беручи участь у навчальному процесі через професійний журнал. Цикл тематичного вдосконалення для лікарів-епідеміологів проводиться на сторінках журналу «Епідеміологія, гігієна, інфекційні хвороби».

ОПЫТ ВНЕДРЕНИЯ ДИСТАНЦИОННОЙ ФОРМЫ ОБУЧЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К БОЛОНСКОЙ СИСТЕМЕ ПОДГОТОВКИ ВРАЧЕЙ-ЭПИДЕМИОЛОГОВ

Проф. И. С. Кратенко, доц. А. П. Подаваленко, д-р мед. наук Т. А. Чумаченко*

Представлен опыт проведения цикла последипломного дистанционного тематического усовершенствования врачей по вопросам вакцинации. Проведение такого цикла позволяет реализовать систему оценивания различных видов деятельности врача при кредитно-модульном обучении, согласно которой врачи получают определенное количество баллов, принимая участие в образовательном процессе через профессиональный журнал. Цикл тематического усовершенствования для врачей-эпидемиологов проводится на страницах журнала «Епидемиология, гигиена, инфекционные болезни».

EXPERIENCE OF IMPLEMENTATION OF DISTANCE LEARNING IN THE TRANSITION TO THE BOLOGNA SYSTEM IN EPIDEMIOLOGISTS TRAINING

I. S. Kratenko, A. P. Podavalenko, T. A. Chumachenko*

The paper presents the experience of the course of postgraduate distance thematic advanced training of doctors on vaccination. Such a cycle can implement a system of evaluating the various activities of the physician in the credit and modular training, under which doctors receive a certain number of points by taking part in the educational process in a professional journal. A course of improvement for epidemiologists carried out in the journal "Epidemiology, Hygiene, Infectious Diseases."

Дистанційне навчання — це один з етапів еволюційного розвитку традиційної системи медичного навчання, який дає можливість кожному лікарю опанувати предмет за індивідуальним планом у власному часовому та територіальному просторі, довільно обираючи темп навчання. Розвиток дистанційного навчання почав прискорюватися з прийняттям законів України «Про Національну програму інформатизації» (74/98-ВР) та «Про вищу освіту» (2984-14), а також завдяки

розробленій Міністерством освіти та науки разом з Українським центром дистанційної освіти Національного технічного університету Концепції розвитку системи дистанційного навчання в Україні [2, 3]. Кафедри вищих медичних закладів України до- та післядипломної освіти почали активно впроваджувати цю форму навчання.

Викладачі Харківської медичної академії післядипломної освіти (ХМАПО) пройшли підготовку на курсах «Педагогіка вищої школи» (спеціальність

«Розроблення дистанційних курсів») у Київському політехнічному інституті із застосування дистанційної форми навчання [5].

Особливо актуальним дистанційне навчання стає в умовах поступового переходу післядипломної підготовки лікарів-епідеміологів на кредитно-модульну систему навчання, яка передбачає в період між передатестаційними циклами можливість отримання кожним конкретним лікарем необхідної кількості кредитних балів згідно з лікарською кваліфікаційною категорією, виконуючи певний вид діяльності. Наприклад, кредитні бали можна отримати після проходження циклу тематичного вдосконалення [4]. Однак проходження місячного або двотижневого циклу з відривом від роботи є однією із суттєвих проблем для фахівців. Цю проблему можна розв'язати завдяки дистанційним технологіям навчання. Але, незважаючи на впровадження швидкими темпами в роботу фахівців комп'ютерних технологій, для лікарів сільських, районних санітарно-епідеміологічних станцій такий вид зв'язку майже неможливий. У багатьох слухачів відсутній постійний доступ до Інтернет, а в лікарів сільських санітарно-епідеміологічних станцій немає комп'ютерів. В Україні були успішно проведені цикли тематичного вдосконалення із застосуванням дистанційної форми навчання в рамках журналів «Мистецтво лікування» та «Ліки України» [1, 6]. Ураховуючи вищезазначене, в сучасних умовах найбільш оптимальним, на наш погляд, є впровадження дистанційної форми навчання через фаховий журнал.

Мета роботи — оцінка ефективності проведення циклу тематичного вдосконалення «Імунопрофілактика інфекційних хвороб» для лікарів-епідеміологів за дистанційною формою навчання на сторінках фахового журналу «Епідеміологія, гігієна, інфекційні хвороби».

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Основним напрямком підвищення ефективності та якості підготовки лікарів-епідеміологів є вдосконалення змісту та технології навчання. За найактуальнішими проблемами епідеміології розробляються навчальні плани та програми циклів тематичного вдосконалення. Так, нині викладачами кафедри епідеміології та ВІЛ/СНІД розроблені та впроваджені для лікарів-епідеміологів навчальні плани та програми циклів «Імунопрофілактика інфекційних хвороб» та «Епідеміологічний аналіз з основами статистики», які користуються популярністю. Але організувати проведення цих циклів на базах санітарно-епідеміологічних станцій чи на кафедрі практично неможливо через соціально-економічну кризу в країні. Одним із оптимальних варіантів є пристосування модифікованої форми дистанційного навчання.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

У 2009 році кафедра епідеміології та ВІЛ/СНІД ХМАПО сумісно з кафедрою інфекційних хвороб з курсом епідеміології Харківського національного медичного університету започаткували проведення на сторінках науково-практичного журналу академії «Епідеміологія, гігієна, інфекційні хвороби» циклу тематичного вдосконалення «Імунопрофілактика інфекційних хвороб». У журналі публікується інформація про особливості навчального процесу циклу тематичного вдосконалення. У 4-х послідовних номерах фахового журналу за 2009–2010 роки були надруковані навчальні матеріали, які включали лекцію, список літератури з теми і тестові завдання для оцінки рівня засвоєння матеріалу, які учасники проекту виконували. У лекціях докладно висвітлені основні напрямки імунопрофілактики, включаючи етично-правові основи, теоретичні питання, характеристику сучасних імунобіологічних препаратів, а також правила їх зберігання та транспортування. Лікарі-епідеміологи, які брали участь у проекті, опрацьовували матеріал за темою, що подана в номері, відповідали на тестові завдання, заповнювали відривну анкету учасника і тестовий бланк, що також надруковані в журналі, і надсилали їх поштою до редакції до певного терміну (за штампом на конверті). В анкеті лікарі зазначали свої паспортні дані, місце роботи, атестаційну категорію, професійні дані (спеціальність, звання та посаду), а також телефони та адресу електронної пошти, якщо вона є, для зворотного зв'язку.

Тести перевірялися авторами проекту, а варіанти правильних відповідей (для самоконтролю учасників навчання) публікувалися в наступних номерах журналів. За цією системою епідеміологи з різних областей України вивчали курс імунопрофілактики.

За період проведення дистанційного навчання протягом циклу тематичного вдосконалення «Імунопрофілактика інфекційних хвороб» зараховано 15 лікарів із Харківської, Луганської, Рівненської, Запорізької, Дніпропетровської, Тернопільської та Кіровоградської областей України. Проведений аналіз виконаних тестових завдань показав, що тему «Вакцинопрофілактика: етико-правові основи» лікарі-епідеміологи засвоїли на 70–90 % ; тему «Теоретичні основи імунопрофілактики» — на 70–100 % ; тему «Характеристика сучасних та перспективних вакцин» — на 70–90 % . Це свідчить про високий рівень підготовки лікарів-епідеміологів з питань імунопрофілактики інфекційних хвороб за допомогою дистанційного навчання.

Проект післядипломного навчання на сторінках журналу «Епідеміологія, гігієна, інфекційні хвороби» закінчується у 2013 році. Його учасники будуть запрошені на кафедру епідеміології та ВІЛ/СНІД у ХМАПО для проведення очного підсумкового контролю та отримання посвідчення про

проходження циклу тематичного вдосконалення «Імунопрофілактика інфекційних хвороб» за дистанційною формою навчання.

Для переможців проекту (лікарів, які набрали найбільшу кількість кредитів) академією і спонсором проекту ЗАТ «Український науково-виробничий центр проблем дезінфекції» передбачена низка призів та бонусів:

- посвідчення про проходження циклу тематичного вдосконалення із застосуванням дистанційної форми навчання, яке за шкалою значень різних видів діяльності передбачає отримання 10 балів [4];

- позачергові путівки на передатестаційний цикл зі спеціальності епідеміологія в ХМАПО;

- безкоштовна річна передплата на журнал «Епідеміологія, гігієна, інфекційні хвороби»;

- спеціальні призи від спонсорів.

Таким чином, дистанційне навчання на сторінках журналу «Епідеміологія, гігієна, інфекційні хвороби» з питань імунопрофілактики є актуальним, користується успіхом у лікарів-епідеміологів і буде продовжене.

ВИСНОВКИ

1. Дистанційна форма навчання відкриває нові можливості для безперервного навчання спеціалістів та робить його доступнішим. Ця технологія навчання має багато переваг перед стандартними формами підготовки, але низький рівень забезпечення лікарів, особливо в сільській місцевості, комп'ютерною технікою, не дає можливості в сучасних умовах використовувати методи дистанційного навчання на основі інформаційних технологій.

2. Дистанційна форма навчання, яка ґрунтується на використанні друкованого періодичного фахового журналу *перспективна*, сприяє підвищенню відповідальності та самостійності лікаря-епідеміолога, стимулює мотивованість фахівця, його розуміння необхідності отримання достатніх професійних знань та вмінь. Усе це підвищує якість аналітичного виду діяльності лікаря-епідеміолога та управлінських рішень, що приймаються.

ЛІТЕРАТУРА

1. Довженко М. Н. Как лечить пожилого и старческого больного с острым коронарным синдромом без подъема сегмента ST? // Мистецтво лікування. — 2009. — № 1(137). — С. 22–34.
2. Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 року № 74/98-ВР.
3. Закон України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 року № 2984-III (2984-14).
4. Наказ МОЗ України № 484 від 07.07.2009 р. «Про затвердження Змін до Положення про проведення іспитів на передатестаційних циклах».
5. Нові напрямки впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних і фармацевтичному навчальних закладах України III-IV рівнів акредитації / МОЗ України, ЦМК вищої медичної освіти, Тернопільський державний університет імені І. Я. Горбачевського: матер. наук.-практ. конф., 12-13 травня 2011 р., Тернопіль: Укрмедкнига, 2011. — 566 с.
6. Целуйко В. Й. Вторичная артериальная гипертензия / В. Й. Целуйко, Н. Е. Мищук // Ліки України. — 2010. — №1(137). — С. 4–14.